

VILNIAUS LICÉJAUS GABIŲ MOKINIŲ UGDYMO ORGANIZAVIMO TVARKOS APRAŠAS

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Vilniaus licėjaus (toliau – Licėjus) gabių mokinių ugdymo organizavimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) paskirtis – numatyti bendras gabių ir talentingų mokinių atpažinimo ir ugdymo kryptis, plėtoti šių mokinių gebėjimus sudarant socialines ir edukacines ugdymo(si) sąlygas.

2. Aprašas parengtas vadovaujantis „Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-105, „Gabių ir talentingų vaikų paieškos, atpažinimo sistemos sukūrimo ir mokyklų šiems vaikams prieinamumo didinimo 2014–2016 metų veiksmų planu“, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2014 m. sausio 27 d. įsakymu Nr. V-38.

3. Aprašas apibrėžia gabių ir talentingų mokinių sąvoką, bendruosius gabių mokinių požymius, ugdymo tikslus ir uždavinius bei reglamentuoja šių mokinių atpažinimo ir ugdymo organizavimą Licėje.

II. GABAUS MOKINIO SAMPRATA

4. Vartojamos gabaus ir talentingo mokinio sąvokos suprantamos taip, kaip jas apibrėžia „Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-105.

4.1. **Gabūs vaikai** – tai vaikai, galintys efektyviai įgyti žinių ir mokėjimų, juos pritaikyti naujoms problemoms spręsti, sparčiai mokytis iš patirties. Jų intelektinių gebėjimų lygis yra labai aukštas. Turėdami šiuos intelektinius gebėjimus gabūs vaikai lenkia arba pajėgūs pralenkti panašios patirties ir aplinkos bendraamžius savo vienos ar kelių mokslo sričių akademiniais pasiekimais. Šiems vaikams būdingas aukštas kūrybiškumo lygis.

4.2. **Talentingi vaikai** – tai vaikai, turintys ypatingų gebėjimų, kurie pasireiškia vienos ar kelių mokslo, meno ar sporto sričių pasiekimais.

5. Gabumai gali pasireikšti vienoje ar keliose gebėjimų srityse: bendrojo intelekto, atskiroje mokslo (toliau – akademinėje) srityje, socialinėje, meninėje ir sportinėje veikloje.

III. BENDRIEJI GABIŲ MOKINIŲ POŽYMIAI

6. Gabių vaikų požymiai:

- 6.1. pasižymi smalsumu, aktyviai domisi jį supančiu pasauliu, užduoda daug klausimų;
- 6.2. turi gerą atmintį, įsimena lengvai ir greitai;
- 6.3. turi daug žinių įvairiomis temomis;
- 6.4. pagrindinių dalykų mokosi geriau ir greičiau nei dauguma jo bendraamžių;
- 6.5. sutelktai domisi kai kuriomis mokslo sritimis;

- 6.6. sparčiai mokosi iš patirties;
- 6.7. kelia naujas idėjas ir kūrybiškai sprendžia problemas;
- 6.8. pastabus, lengvai ir greitai atranda ryšius, rodos, tarp visai nesusijusių dalykų;
- 6.9. sklandžiai kalba, žodynas platesnis ir turtingesnis nei bendraamžių;
- 6.10. turi stiprų loginį mąstymą ir moka argumentuotai pagrįsti savo nuomonę;
- 6.11. ypač motyvuotas, kelia didesnius reikalavimus sau ir kitiems bei siekia aukščiausių rezultatų;
- 6.12. turi gerą ir savitą humoro jausmą;
- 6.13. labiau mėgsta dirbti vienas nei grupėje;
- 6.14. bendraamžiams kartais gali atrodyti keistas;
- 6.15. daugiau bendrauja su vyresniais vaikais ar suaugusiais nei su savo bendraamžiais.

IV. GABIŲ MOKINIŲ ATPAŽINIMAS

- 7. Gabių vaikų atpažinimui dažniausiai naudojami metodai:
 - 7.1. atliekant specializuotus testus ar naudojant profesionalius gabių ir talentingų mokinių vertinimo įrankius (Berlyno intelekto struktūros įrankis, IQ nustatymo testai ar kt.);
 - 7.2. tėvų (globėjų, rūpintojų) nuomonė;
 - 7.3. bendraamžių bei bendraklasių nuomonė;
 - 7.4. dėstančių mokytojų, klasės vadovų nuomonė;
 - 7.5. mokinio pasiekimų ir veiklos stebėseną bei rezultatų analizę.
- 8. Licėjuje gabių mokinių atpažinimas pirmiausia remiasi stojamojo egzamino rezultatais. Stojamojo egzamino užduotys orientuotos į vidutinio ir aukštesnio lygmens gebėjimų tikrinimą.
- 9. Dalykų mokytojai subjektyviai taiko gabių mokinių atpažinimo kriterijus: geri mokymosi rezultatai (aukštesni nei vidutiniai) ir pasiekimai mokomųjų dalykų olimpiadose, konkursuose, kituose tiksliniuose renginiuose ir kt. Gabių mokinių pirminis atpažinimas organizuojamas I klasėje II pusmetį.
- 10. Gabių mokinių stebėseną vyksta nuolat ugdymo procese. Dalykų mokytojai, klasės vadovai stebi ir analizuoja mokinių veiklą (akademinę, socialinę, sporto ar meno), jos rezultatus ir įvertinę duomenis rekomenduoja gabiams mokiniams įvairias, jų gebėjimus ir poreikius atitinkančias veiklas.
- 11. Licėjaus psichologas teikia pagalbą ir rekomendacijas dalykų mokytojams, klasių vadovams atpažįstant ir ugdant gabius mokinius.
- 12. Siekiant panaudoti profesionalius gabių mokinių atpažinimo įrankius ir esant galimybei Licėjus bendradarbiauja su Vilniaus pedagogine psichologine tarnyba ar mokslo institucijomis (pvz., VU).
- 13. Akademinėje srityje gabiais laikomi tie mokiniai, kurie rodo arba turi potencialą rodyti išskirtinius bendruosius ir specialiuosius akademinės srities gebėjimus.
- 14. Menui ir sportui gabių bei talentingų vaikų atpažinimą, jų meninių ir sportinių gebėjimų atskleidimą atlieka neformaliojo švietimo meninio arba sporto ugdymo programos vykdančios mokyklos pagal įvairias gabių vaikų paieškos sistemas ir meninių, sportinių gebėjimų atskleidimo metodikas.
- 15. Socialinėje srityje gabūs mokiniai pasižymi gerais bendravimo ir lyderystės įgūdžiais. Šie mokiniai išsiskiria gebėjimu vadovauti, greitai ir gerai orientuotis situacijoje, organizuoti ir planuoti veiklą.

V. GABIŲ MOKINIŲ UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

- 16. Tikslas – atsižvelgiant į gabių mokinių individualius poreikius užtikrinti ugdymo sistemiskumą ir nuoseklumą.
- 17. Uždaviniai:

- 17.1. atpažinti gabius ir talentingus mokinius bei tobulinti šių mokinių atpažinimui skirtus būdus;
- 17.2. pritaikyti ugdymo turinį ir aplinką gabių mokinių poreikiams;
- 17.3. plėtoti gabių mokinių ugdymo formas ir metodus bei numatyti papildomas priemones jų gabumų tobulinimui;
- 17.4. stiprinti bendradarbiavimą su mokslo institucijomis (VU, VGTU, ISM ir kt.);
- 17.5. numatyti ir taikyti gabių mokinių skatinimo priemones;
- 17.6. kaupti, apibendrinti ir vykdyti gabių mokinių ugdymo patirties sklaidą.

VI. GABIŲ MOKINIŲ UGDYMO ORGANIZAVIMAS

18. Gabių mokinių ugdymas apima šių mokinių atpažinimą, ugdymo spartinimą, individualizavimą ir diferencijavimą bei turtinimą¹.

19. Licėjus įgyvendindamas pagrindinio ugdymo programos antrąją dalį ir vidurinio ugdymo programą atsižvelgia į gabių mokinių poreikius, gebėjimus ir polinkius. Ugdymas individualizuodamas bei diferencijuodamas (priedas *Ugdymo proceso diferencijavimas ir individualizavimas*):

19.1. mokiniui individualiai:

19.1.1. skiriant dalykų individualias konsultacijas pagal sudarytą konsultacijų tvarkaraštį mokymosi poreikiams tenkinti;

19.1.2. teikiant individualias konsultacijas rašantiems kursinius ir brandos darbus, atliekantiems tiriamuosius ir projektinius darbus, ruošiantis olimpiadoms ir konkursams;

19.1.3. gabumams plėtoti individualiai pritaikant įvairias mokymosi strategijas, darbo formas ir metodus pamokoje bei skiriant diferencijuotas pamokos ar namų darbų užduotis. Dalį užduočių mokiniai atlieka savarankiškai.

19.2. mokinių grupei:

19.2.1. pagal poreikius siekiantiems aukštesnių pasiekimų, panašių polinkių, gebėjimų ir interesų I–II klasių mokinių grupėms sudaroma galimybė rinktis humanitarinę, biologinę ar matematinę klasę. Klasės formuojamos atsižvelgiant į mokinio pasiekimus olimpiadose ir konkursuose bei atitinkamo dalyko stojamojo egzamino rezultatus (biologijos, matematikos ir lietuvių kalbos);

19.2.2. ugdymo tęstinumui užtikrinti ir aukštesniems ugdymo tikslams pasiekti vidurinio ugdymo programoje III–IV klasėje sudaroma galimybė rinktis tikslines lietuvių kalbos ir literatūros, matematikos ir istorijos dalykų programas. Šios programos skirtos: kūrybingiems mokiniams, besidomintiems lietuvių kalba ir literatūra, siekiantiems įgyti platesnį bei gilesnį literatūros pažinimą, mokytis istoriją giliau ir išsamiau, gabiems ir itin gabiems matematikai mokiniams;

19.2.3. vidurinio ugdymo programoje atsižvelgiant į individualius mokinių poreikius ir polinkius bei interesus siūloma rinktis dalykų modulius arba mokytis pagal pasirenkamųjų dalykų programas;

19.2.4. sudaromos galimybės rinktis jų pomėgius atitinkančias neformaliojo švietimo programas (pvz., *Olimpiadinių uždavinių sprendimo metodai*, *Įdomesni algoritmai ir duomenų struktūrų taikymai (projektų programavimas)*, *Jaunųjų politologų klubas*, įvairių sporto šakų būreliai ir kt.);

19.2.5. sudaromos sąlygos dalyvauti akademinis gebėjimus ir kūrybiškumą ugdančiose veiklose (pvz., kalbinių gebėjimų – tarptautiniuose vokiečių kalba debatuose *Jugend debattiert*, vokiškai kalbančių mokinių teatro grupių festivalyje, technologinių gebėjimų ir kūrybiškumo – VGTU nuotolinio ugdymo platformos *Ateities inžinerija* projektuose, tarptautiniame IKT konkurse *Ventspils IT Challenge*, *Junior Achievement* mokomųjų bendrovių konkurse ir kt.).

¹ „Gabių vaikų ir jaunimo ugdymo programa“, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2009 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. ISAK-105.

20. Mokytojai, dirbantys su gabiais mokiniais:

20.1. planuoja ir pritaiko dalyko ugdymo turinį bei nurodo siektinus ugdymo tikslus ir uždavinius ilgalaikiuose teminiuose planuose;

20.2. atsižvelgdami į mokinio mokymosi stilių numato atitinkamus darbo metodus, skatinančius mokinio gebėjimų nuolatinį vystymąsi ir plėtojimąsi;

20.3. padeda gabiems ir talentingiems mokiniams atsiskleisti ir siekti gerų rezultatų;

20.4. individualizuoja ir diferencijuoja ugdymo procesą pamokų metu skirdami atskiras užduotis, kurių atlikimas reikalautų sudėtingesnių mąstymo procesų ar sugebėjimų;

20.5. kūrybiškai taiko įvairius mokymosi būdus (tyrimai, projektai, darbas su papildomais šaltiniais ir pan.);

20.6. mokiniams sudaro sąlygas bendradarbiauti vedant pamokas/popamokinius užsiėmimus, vykdyti programą *Mokinys – mokiniui* (pvz., mokiniai vadovauja darbo grupėms, bendradarbiauja parenkant mokomąją medžiagą, kitiems mokiniams veda užsiėmimus: *Debatų anglų kalba, Matematikų būrelis, Informatikų būrelis* ir kt.);

20.7. užtikrina mokinių dalyvavimą olimpiadose ir konkursuose, dalykiniuose projektuose, konferencijose, parodose, varžybose ir kituose renginiuose bei teikia jiems pagalbą;

20.8. rengia ir organizuoja edukacines programas, skirtas praktinių gebėjimų tobulinimui, susitikimus su mokslo, politikos, meno, verslo ir atskirų specialybių atstovais (edukacinės išvykos praktikos darbų atlikimui – Vilniaus Gedimino technikos ir Vilniaus universitetų, Gyvybės mokslų centro laboratorijose, ISM programos „Verslo klasė“ užsiėmimai, *Karjeros dienos* renginiai ir kt.);

20.9. informuoja apie galimybes ir skatina mokinius dalyvauti Nacionalinės mokinių akademijos veikloje (plačiau www.nmakademija.lt), specializuotose ugdymo įstaigose, įvairiose neformaliojo švietimo mokyklose bei kitose įstaigose, kuriose tobulinami pasirinktos srities gabumai/talentai (pvz., „Fizikos olimpas“, jaunųjų programuotojų, jaunųjų matematikų, jaunųjų chemikų neakivaizdinės mokyklos). Šiose mokyklose gabūs ir talentingi mokiniai gali pasirinkti ilgalaikes kryptingo ugdymo programas;

20.10. tobulina darbo su gabiais vaikais ugdymo kompetencijas (seminarai, kursai, konferencijos, savišvieta, dalinimasis gerąja patirtimi ir kt.).

21. Licėjuje ugdymo aplinka pritaikoma gabių mokinių mokymo(si) poreikiams:

21.1. mokiniams sudarytos galimybės aktyviam ugdymuisi individualiai ir įvairaus dydžio grupėmis praktinei, eksperimentinei, teorinei ir kitai veiklai (du informacinių technologijų kabinetai, erdvi kompiuterizuota skaitykla, chemijos, dvi biologinės ir gamtos mokslų laboratorijos, modernus muzikos kabinetas (studija), mokinių mokymosi/poilsio kambarys, FabLab – skaitmeninės gamybos technologijų laboratorija ir kt.);

21.2. mokytojams sudaromos galimybės dirbti inovatyviai naudojant šiuolaikines mokymo technologijas. Licėjuje veikia spartus internetas, visi kabinetai aprūpinti kompiuteriais ir multimedijomis, įrengta kompiuterizuota skaitykla, mobili nešiojamų kompiuterių klasė ir kt.;

21.3. naudojamos įvairios mokymo ir mokymosi priemonės (mokymo priemonės pagal projektą „FabLab dirbtuvių įrengimas bei gamtos mokslų laboratorijų steigimas“, sporto bazė, bibliotekos fondas ir kt.), padedančios mokytojams ir mokiniams siekti optimalių ugdymo(si) rezultatų. Kiekvienais metais pagal pateiktus metodinių grupių prašymus skiriama lėšų įsigyti mokomajai, metodinei medžiagai ir priemonėms.

22. Pagal poreikį Licėjus inicijuoja mokytojų kvalifikacijos kėlimą gabių mokinių atpažinimo ir ugdymo temomis.

23. Klasių vadovai ir dalykų mokytojai teikia informaciją tėvams apie gabių mokinių mokymąsi, pasiekimus ir daromą pažangą. Klasių vadovai skatina mokinių tėvus įsitraukti ir dalyvauti veikloje ugdant ypatingus mokinių gabumus.

24. Gabių ir talentingų mokinių dalyvavimas renginiuose bei pasiekimai skelbiami Licėjaus stenduose ir interneto svetainėje. Mokiniai, pasižymėję visuomeninėje veikloje, yra pagerbiami Vasario 16-osios minėjimo šventėje. IV klasių mokiniams už pasiekimus tam tikrose srityse Paskutinio skambučio šventėje pareiškama direktoriaus padėka.

VII. BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

25. Gabių mokinių ugdymo organizavimo priemonės planuojamos ir įtraukiamos į Licėjaus metų veiklos planą.

26. Mokytojai, klasių auklėtojai ir pagalbos mokiniui specialistai atsakingi už gabių ir talentingų mokinių atpažinimą bei ugdymą.

27. Licėjaus administracija vykdo gabių ir talentingų mokinių ugdymo(si) stebėseną, pagal poreikį inicijuoja su šia veikla susijusias apklausas ir tyrimus.

28. Aprašas esant poreikiui ar pasikeitus gabių mokinių ugdymą reglamentuojantiems dokumentams gali būti papildomas ir koreguojamas. Aprašo pakeitimai ir papildymai tvirtinami direktoriaus įsakymu.
